

Іващенко Д.Є.

Київський національний торговельно-економічний університет

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНОГЕННОГО ТРАНСФЕРУ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Стаття аналізує багатосторонні міжнародні договори, присвячені аспектам створення, передачі та впровадження технологій. Поетапно продемонстровано роботу міжнародних організацій та конференцій із питання створення універсального документа, що регулює основні принципи здійснення міжнародного трансферу технологій. Висвітлюється фрагментарність міжнародно-правового регулювання трансферу технологій, акцентовано увагу на причини невдачі спроби створення Кодексу поведінки у сфері міжнародного трансферу технологій та необхідності розроблення та прийняття нової міжнародної конвенції щодо глобального регулювання досліджуваного питання. Досліджено поняття трансферу технологій та його сприйняття і втілення у доктрині міжнародного права. Наголошено на необхідності переосмислення базових понять та категорій досліджуваної сфери правових відносин. Запропоновано застосовувати підхід «інформаційного пакету» до поняття «технології» в контексті предмета дослідження.

Проаналізовано публічно-правові та приватно-правові аспекти здійснення міжнародного трансферу технологій, розкрито механізм асиметричних правових відносин між державами та суб'єктами приватного права у процесі створення та передачі технологій. Здійснено огляд механізму міжнародного трансферу технологій у структурі транснаціональних корпорацій. Детально розглянуті основні моделі міжнародного трансферу технологій у межах корпоративної мережі та дві основні технологічні стратегії у світовій економіці: американська та японська. Розкрито основні віхи концепції прибутку та концепції наздоганяючого розвитку у передачі технологій.

Стаття розкриває особливості міжнародно-правового регулювання трансферу технологій сьогодення. Обґрунтовано необхідність введення авторського поняття «міжнародного техногенного трансферу» та доцільність створення інституту міжнародного права, що регулює міжнародні відносини, пов'язані з техногенним трансфером.

Ключові слова: міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, міжнародний трансфер технологій, техногенний трансфер, міжнародно-правове регулювання, міжнародні комунікації, техногенна ідея, право інтелектуальної власності.

Постановка проблеми. Сучасні процеси та тенденції глобалізації посилюють міжнародну конкуренцію у сфері науково-технічних здобутків та інноваційних технологій. Якість застосовуваних технологій є основною конкурентною перевагою країни і визначає її рівень конкурентоспроможності на світовій арені. Нині відомо, що окремі країни досягли вражаючих економічних успіхів завдяки трансферу технологій. Це також спричинило технологічний розрив між найбільш розвиненими та малорозвиненими країнами.

Аналіз досліджень та публікацій. Розробленням проблем розвитку міжнародного трансферу технологій займається ціла низка зарубіжних і вітчизняних учених, таких як: Дж. Даннінг, М. Кассон, А. Левін, Т. Озава, М. Портер, К. Райан, В. Тінг, Д. Форд, К. Коджіма, С. Хаймер, Р. Вернон,

П. Бакклі, У. Зандер, Ч. Кіндельбергер. В Україні питання досліджували Ю. Капиця, Б. Малицький, В. Соловйова, Г. Андрощук та ін.

У роботах зарубіжних і вітчизняних учених досліджуються різні аспекти трансферу технологій. Нині неможливо кількісно розрахувати обсяги міжнародного трансферу технологій через неоднозначність його розуміння, відсутність надійних і порівнянних статистичних даних. Але можна констатувати зростання наукового і практичного інтересу до цієї проблеми.

Тому **основним завданням нашої статті** є дослідження техногенного трансферу як правового інструменту подолання технологічних розривів, взаємовигідного обміну технологіями та міжнародного поділу праці у сфері створення і практичного освоєння інтелектуальних ціннос-

тей з метою визначення особливостей його міжнародно-правового регулювання в системі міжнародних комунікацій.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція привела до того, що до кінця ХХ століття технологія стає все більш активною формою знань і активно включає в себе досвід культурного, соціального, організаційного, комерційного та виробничого характеру. Як фактор виробництва, технологія є його найважливішим елементом, нарівні з трудовими, природними ресурсами і капіталом.

Основними категоріями, що опосередковують міжнародний техногенний трансфер, виступають: патент; патентна угода; ліцензія; ліцензійна угода; передача «ноу-хау»; лізинг; франчайзинг; договір із приводу копірайту; надання наукомістких послуг у різних сферах типу інжинірингу, консалтингу, менеджменту, інформінгу, підготовки персоналу тощо. Успішно доповнюючи одна одну, ці економічні категорії в процесі міжнародної взаємодії постійно розвиваються, удосконалюються, викликаючи до життя такі поняття, як міжнародний ринок технологій, інтернаціональний обмін технологій, що відображають сучасні особливості технологічного обміну у світі. У сучасному міжнародному техногенному трансфері беруть участь: міжнародні організації, міждержавні утворення, інтеграційні угруповання, держави, транснаціональні корпорації, національні фірми і науково-технічні комплекси, університети та наукові заклади, окремі інноватори-винахідники.

Нині немає окремої галузі чи інституту права, який би регулював трансфер технологій. Неврегульованість міжнародної передачі технологій сприяла розробленню в 1975–1985 рр. у межах ООН Міжнародного кодексу поведінки у сфері передачі технологій. Проект Кодексу визначав засоби державного регулювання міжнародної передачі технологій: умови переведення платежів, податковий режим, політика у сфері цін, умови внутрішнього кредитування і фінансування; аналіз, оцінка і реєстрація угод про передачу технологій, визначення їх умов і термінів дії, регулювання угод з іноземними фірмами, які можуть витіснити національні підприємства із внутрішнього ринку, визначення напрямів діяльності іноземних підприємств тощо (Глава IV Кодексу) [2].

Він містив положення, які сторони можуть, але не зобов'язані включати в договір із передачі технологій, визначав процедуру переговорів про укладання договорів. У зв'язку з розбіжністю

розвинених країн і країн, що розвиваються, щодо обов'язкової або рекомендаційної сили Кодексу він не був прийнятий, проте як «м'яке право» Кодекс зіграв істотну роль у процесі уніфікації національного законодавства багатьох країн, що розвиваються, нових індустріальних і розвинених країн.

З 1985 р положення щодо різних аспектів передачі технологій увійшли більш ніж у двадцять багатосторонніх міжнародних угод, інші багатосторонні інструменти, значну кількість регіональних, міжрегіональних і двосторонніх угод. Зазначені договори включають ті, що забезпечують захист технологій (TRIPS, NAFTA, Угода про створення ЄС, Андської групи і ASEAN тощо) і присвячені прямим заходам щодо трансферу. В останньому разі йдеться про спеціальні технології: захисту здоров'я людини і навколишнього середовища, збереження біорозмаїття, освоєння і використання морських ресурсів тощо. Водночас, якщо перша категорія договорів передбачає в основному впровадження національних заходів щодо їх імплементації, то друга – механізми реалізації, включаючи передбачене фінансове забезпечення.

В окрему групу договорів входять Угоди СОТ, двох- і багатосторонні угоди щодо захисту інвестицій, Угоди ЄС про асоціацію та партнерство і співробітництво, які мають особливе значення для України, інших країн СНД, оскільки визначають межі застосування країнами-учасниками коштів підтримки і захисту національного виробника [1].

Ухвалення в 1994 р Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) було сприйнято країнами-учасниками СОТ як визначальний крок до подолання піратства, встановлення високих стандартів захисту прав інтелектуальної власності.

Проте вже в 2001 р заклопотаність багатьох держав щодо однобічності цієї Угоди, її негативного впливу на технологічний розвиток привели до створення в 2001 р. Четвертою конференцією міністрів у Доха Робочої групи з питань торгівлі та трансферу технологій із завданням проаналізувати зв'язок між торгівлею і трансфером технологій і визначити кроки, які повинні бути здійснені для збільшення потоку технологій в країни, що розвиваються.

Діяльність робочої групи знову майже через 20 років після прийняття Міжнародного кодексу поведінки у сфері передачі технологій була спрямована на дослідження, пов'язані з міжнародною

передачею технологій, а також особлива увага приділялася аналізу трансферу технологій, який здійснюється UNCTAD.

Одним із результатів діяльності групи стала пропозиція щодо аналізу положень усіх договорів СОТ, пов'язаних із трансфером технологій, які можуть привести до обмежень передачі технологій в країни, що розвиваються [5].

Широкий резонанс набуло дослідження «Трансфер технологій для успішної інтеграції в глобальну економіку» UNCTAD 2003 р., яке має виключне значення для України та інших країн СНД. Було вивчено три приклади успішного становлення галузей промисловості, які набули міжнародного значення і конкурентоспроможності: в Індії – виробництво ліків, в Південній Африці – автомобілебудування, у Бразилії – літакобудування [8].

Створення національного виробництва літаків стало можливим завдяки застосуванню комплексу засобів державного впливу, що включало спеціальне податкове регулювання, правила про державні закупівлі, участь уряду у визначенні умов договорів продажу, надання пільгових кредитів. Подібні заходи привели до ініціювання Канадою розгляду СОТ зазначених коштів підтримки, які розцінювалися як субсидування експорту.

Більш значимим було втручання уряду у створення національної фармацевтичної індустрії в Індії засобами тарифного захисту, через контроль цін, обмеження в придбанні іноземними компаніями підприємств галузі і, що було найбільш важливим, введення особливого патентного режиму, який передбачав захист винаходу на короткий термін і більшою мірою забезпечував захист способу, ніж продукту. що нині суперечить TRIPS і повинно було бути скасовано до 2005 р. Проте таке регулювання привело до створення індійськими компаніями власних засобів виробництва відомих ліків і дозволило закріпитися на внутрішньому, а в подальшому – і зовнішніх ринках. Застосовувалося також пільгове оподаткування витрат на дослідження і розробки. Згідно з Угодою СОТ про субсидії та компенсаційні заходи такі заходи є забороненими і повинні бути припинені протягом п'яти років після набуття Угодою чинності.

У Південній Африці здійснювалася політика, яка суперечила б сьогоднішнім правилам СОТ, пов'язана з диференційованим тарифним захистом і заходами, спрямованими на підтримку національного виробництва не тільки кінцевої продукції – автомобілів, але і окремих деталей.

Успішного розвитку національних виробництв і закріплення позицій країн на зовнішньому ринку не могло би статися у разі вступу угод СОТ у силу на той час.

Спробою частково вирішити зазначені проблеми стало прийняття Конференцією рішень про можливість ширшого застосування державами-учасниками СОТ примусового ліцензування з метою захисту охорони здоров'я; експорту ліків у деякі країни, що розвиваються, вироблених за примусовою ліцензією; волі держав у встановленні національного режиму вичерпання прав інтелектуальної власності; щодо фармацевтичної продукції – продовження для найменш розвинених країн перехідного періоду угоди TRIPS – з 10 до 20 років.

Для країн, що розвиваються, вступ у силу Угоди про інвестиційні заходи, пов'язані з торгівлею, було продовжено на 5, а для найменш розвинених країн – на 7 років. Щодо Угоди про субсидії та компенсаційні заходи для країн, що розвиваються, конференція визначила процедуру продовження перехідного періоду після закінчення існуючого восьмирічного терміну. До Робочої програми було включено проведення переговорів про збереження прав держав, що розвиваються, надавати субсидії з метою регіонального розвитку, фінансування досліджень, впровадження екологічно безпечних технологій та ін.

Тепер дослідимо процеси міжнародного технологного трансферу з іншого ракурсу – тієї сфери, де він відбувається найактивніше. Відомо, що лідерами міжнародного трансферу технологій є транснаціональні корпорації (ТНК), на які припадає близько 97% світового експорту об'єктів інтелектуальної власності [17]. У процесі міжнародного трансферу технологій у межах ТНК формуються такі взаємозв'язки: трансфер технологій від материнської компанії своїм афілійованим закордонним структурам; трансфер між афілійованими фірмами всередині корпоративної мережі; трансфер від афілійованих зарубіжних фірм материнської компанії в країні базування. У результаті між компаніями в корпоративній структурі ТНК існують двосторонні вертикальні і горизонтальні взаємозв'язки. У разі взаємодії материнської компанії та афілійованих структур мають місце вертикальні зв'язки, а між зарубіжними афілійованими фірмами всередині ТНК – горизонтальні.

ТНК також беруть участь в організації діяльності спільних підприємств, у злиттях і поглинаннях, стратегічних альянсах для реалізації чи отри-

мання нових конкурентних переваг і придбання нових компетенцій у результаті розроблення і впровадження технологій. Як показують статистичні дані, на внутрішньофірмовий міжнародний трансфер технологій північноамериканських ТНК припадає 44,2% світового експорту об'єктів інтелектуальної власності [11].

Окрім того, міжнародний трансфер технологій проявляється у вигляді не тільки продажу результатів науково-технічної діяльності, а й їх передачі за допомогою укладення договору про перехресне ліцензування та/або крос-ліцензування, переслідує насамперед досягнення стратегічних цілей, а не отримання прибутку.

Здійснення міжнародного трансферу технологій у межах корпоративної мережі і між незалежними компаніями відбувається по прямому і непрямому каналах трансферу. Класичним прямим каналом трансферу технологій є прямі іноземні інвестиції, а під непрямим каналом розуміється дифузія технологій у різних формах прояву для приймаючих країн.

Нині зростає роль прямої передачі технологій шляхом укладення договірних відносин між незалежними бізнес-партнерами (не пов'язані з участю в капіталі один одного). Це проявляється в таких неакціонерних формах організації міжнародного бізнесу, як підрядне промислове виробництво, ліцензійне виробництво, франчайзинг, аутсорсингові послуги, управління за контрактом. Трансфер технологій через договірні відносини, не пов'язані з участю в капіталі, дає змогу суб'єктам країн-реципієнтів інтегруватися в глобальні виробничі ланцюжки більш потужних компаній країни-донора. Якщо обсяги залучених в країну прямих іноземних інвестицій незначні, то надзвичайно актуальними є неакціонерні форми співпраці [14].

У подальшому прямий канал трансферу сприятиме дифузії технологій і надавати стимулюючий непрямий вплив на взаємовигідне співробітництво між фірмами і країнами в різних сферах: 1) в інформаційному обміні про існуючі технології між компаніями різних країн; 2) у взаємодії трудових ресурсів, що володіють виробничим, управлінським досвідом і знаннями з адаптації технологій в межах афілійованих і незалежних компаній декількох країн; 3) у взаємозв'язках ТНК і незалежних компаній країни-донора з місцевими постачальниками товарів і послуг країни-реципієнта з метою передачі досвіду і знань з організації ефективної системи поставок товарів і послуг, управління якістю та управління фірмою, адаптації технологій до місцевих умов.

Таким чином, за допомогою прямого і непрямого каналів трансферу технологій між взаємодіючими суб'єктами у світовій економіці формується три види економічних відносин:

– Перша група внутрішньофірмових організаційно-економічних відносин виникає з приводу передачі технологій міжнародною компанією і створеною за допомогою прямих іноземних інвестицій зарубіжною структурою (філія, спільне виробництво або дочірнє товариство) шляхом використання комерційних і некомерційних форм трансферу.

– Друга включає договірні комерційні відносини між двома самостійними фірмами різних країн, які не пов'язані участю в капіталі одна одної, що проявляються в неакціонерних формах міжнародного бізнесу, таких як: ліцензійні угоди і договори про підрядне промислове виробництво, надання аутсорсингових послуг, франчайзинг, управлінські контракти.

– Третя група чисто ринкових відносин передбачає укладання договорів між незалежними суб'єктами, предметом яких є купівля-продаж технологій.

У світовій економіці таким чином сформувався дві основні технологічні стратегії: американська, а потім японська, досвід яких запозичується фірмами різних країн. Причому для країн, що вступають на шлях технологічного оновлення, саме японська технологічна стратегія становить найбільший інтерес.

Стратегію Сполучених Штатів Америки дослідники визначають як таку, що орієнтована на прибуток. Її реалізація здійснюється шляхом створення афілійованих структур і незалежних компаній на території приймаючої країни для отримання повного контролю за своїми активами, в тому числі і нематеріальними, розташованими за кордоном, із застосуванням індивідуальної і поглинаючої ринкової стратегії. [20, с. 5], [3]. Причому трансфер технологій може здійснюватися в країні, де спостерігається великий технологічний розрив. Відповідно до думки зарубіжних учених, якщо технологічний розрив між північноамериканською компанією-донором та компанією країни-реципієнта перевищує 10 років, спостерігається трансфер *«вже застарілої продукції і знову розробленої; поставляється сучасне обладнання; передається технічна документація на нові технологічні процеси; повідомляється конфіденційна комерційна інформація; надається можливість використовувати збутову мережу постачаль-*

ника технології; передається досвід міжнародного менеджменту» [20, с. 4]. Основою цієї стратегії є трансфер нових для приймаючої країни об'єктів інтелектуальної власності, патентування якого можливо на території суб'єкта країни-реципієнта для завоювання монопольного становища щодо його використання і захисту своїх конкурентних переваг [22]. Це пояснюється високою патентною активністю нерезидентів на території країн, що розвиваються, азіатського, латиноамериканського та африканського регіонів, таких як: Філіппіни, Мексика, Сінгапур, Бразилія, ПАР, Чилі, Індія [9]. Зазначені країни не належать до основних споживачів північноамериканських об'єктів інтелектуальної власності. Водночас на початку XXI ст. ринок цих країн став привабливим для США у процесі міжнародного трансферу об'єктів інтелектуальної власності. Відзначимо, що міжнародний трансфер технологій Сполученими Штатами в країни азіатського (Індія, Малайзія, Сінгапур, Тайвань), латиноамериканського (Бразилія) і європейського (Ірландія) регіону здійснюється на підставі договору підряду за принципом, який передбачає поставки 98% всіх необхідних елементів протягом двох днів після укладення договору [13].

Японська технологічна стратегія спрямована на збільшення обсягів експорту і характеризується як експортно орієнтована [21]. Японія з середини XX ст. виступала активним споживачем об'єктів інтелектуальної власності, насамперед північноамериканських компаній. Країна в період з 1971 по 2000 р. мала негативне сальдо за статтею «роялті та ліцензійні платежі». І тільки на початку XXI ст. сформувалося позитивне сальдо зовнішньоторговельного обороту ОІВ на рівні 8 млрд дол. США [6; 10].

Отже, реалізація концепції «наздоганяючого розвитку» в Японії через 30 років дала позитивні результати. Однак не внаслідок простого копіювання та імпортозаміщення закордонних об'єктів інтелектуальної власності, а шляхом купівлі ліцензій, їх адаптації та поступового вдосконалення. Орієнтація на розвиток високотехнологічних галузей, що мають експортний потенціал і високу додану вартість, залучення іноземних фахівців для вирішення різного роду технологічних завдань, поєднання японських і зарубіжних результатів науково-технічної діяльності, а також високий рівень розвитку власної технологічної бази та освіченості населення сприяли економічному процвітанню країни. Успіх Японії на світовому ринку технологій також пов'язаний із тим,

що вона була посередником між розвиненими і країнами, що розвиваються, Південно-Східної Азії в процесі міжнародного трансферу технологій. Трансфер технологій з Японії до країн Південно-Східної Азії в подальшому стимулював їх науково-технічний та економічний розвиток [18].

Згідно з японською стратегією трансфер запатентованих унікальних об'єктів інтелектуальної власності у вузькоспеціалізовані галузі здійснюється в розвинені країни, а в країни, що розвиваються, – трансфер стандартизованих об'єктів інтелектуальної власності в традиційні галузі. Трансфер стандартизованих, застарілих об'єктів інтелектуальної власності, як зазначає К. Коджіма, відбувався переважно в країни Південно-Східної Азії, які мають із Японією найменший технологічний розрив, за допомогою прямих іноземних інвестицій у створення спільних підприємств. Основним завданням у такому разі є передача організаційного, управлінського досвіду і знань на базі досягнутого рівня науково-технічного розвитку. При цьому трансфер технологій через навчання і передачу досвіду сприяє дифузії і трансферу технологій на територію країни-реципієнта [4].

Проте є досить велика низка проблем у правовому врегулюванні цього складного та всеохоплюючого процесу.

По-перше, як ми бачимо з вищевикладеного, нині є певна фрагментарність у міжнародно-правовому регулюванні трансферу технологій. Немає єдиної системи чи галузі, яка б регулювала його на міжнародному рівні. Регулюючі норми розкидані по галузях і повсякчас породжують прогалини та колізії в регулюванні.

По-друге, спори серед практикуючих юристів та науковців викликають точне визначення і трансферу, і самої технології. Під технологією зарубіжні вчені, що розділяють думку експертів ЮНКТАД, розуміють «систематизовані знання, які використовуються для випуску відповідної продукції, для застосування відповідного процесу або для надання послуг» [7]. Виходячи з такого розуміння, в міжнародному трансфері технологій беруть участь тільки об'єкти інтелектуальної власності, що передаються по ліцензійному договору, угоди щодо уступки прав на промислову власність, продажу або іншого виду передачі технологічних послуг. У теорії і на практиці досить складно виявити «чисту» форму трансферу технологій. Наприклад, у розвинених країнах складається технологічний баланс, що фіксує фінансові потоки за об'єктами інтелектуальної власності, технологічними послугами,

технічною допомогою, промисловими науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами [15]. Вітчизняні ж учені більше схильні виділяти матеріально виражені технології, представлені машинами, обладнанням, в основі яких знаходяться відповідні результати науково-дослідної діяльності [16]. З урахуванням різних підходів до поняття технології в міжнародному трансфері вона бере участь в інформаційному вигляді як інтелектуальний продукт (знання, науково-технічна інформація, патент, ноу-хау тощо). І в матеріалізованому вигляді – як продукт, процес, обладнання, послуга [12]. Таким чином, із міжнародною практикою спостерігається трансфер «технологічного пакета», до складу якого можуть входити передовий досвід і знання, носіями яких виступають висококваліфіковані фахівці, об'єкти інтелектуальної власності, продукти і послуги різної наукоємності, зокрема й обмін *техногенними ідеями*.

Принципова відмінність технологічного пакета від власне технології полягає в тому, що він дає можливість не тільки визначити об'єкти трансферу і врахувати фінансові потоки за ними, а й охарактеризувати ступінь технологічного розвитку виробництва, галузі, країни. Так, у разі техногенного трансферу в галузі з високою доданою вартістю буде спостерігатися трансфер відповідного досвіду, знань, об'єктів інтелектуальної власності і наукомістких товарів і послуг, а з низькою доданою вартістю – трансфер відповідних елементів технологічного пакета.

Вищесказане також доводить, що поняття «*трансфер технологій*», яким нині послуговується світова спільнота, є занадто вузьким, надмірно сконцентрованим у частині простої передачі технологій, тоді як процес трансферу є насправді набагато ширшим та включає як стадії створення та реалізації певної технології, так і обмін супроводжуваними науковими знаннями. На думку автора, було б доречніше замість вживаного терміну на позначення цього поняття використувати саме термін «*техногенний трансфер*», який більш змістовно розкриває суть процесу, що є необхідною новацією.

Висновки. Міжнародний трансфер технологій може здійснюватися або в «чистому вигляді» – у формі знань, досвіду, науково-технічної інформації, або в «матеріалізованому» – в матеріалах, машинах, обладнанні. Він може здійснюватися на комерційній основі через надання іноземному

партнеру результатів науково-технічної діяльності і в некомерційній формі технологічного обміну, шляхом проведення наукових конференцій, симпозіумів, виставок, ярмарків та інших заходів. Виходячи з цього, можна дати таке визначення досліджуваної категорії.

Міжнародний техногенний трансфер специфічний, на відміну від традиційного обміну товарами: він не виступає як одномоментний, разовий акт купівлі-продажу, а включає тривалі економічні та правові відносини. Таким чином, було б варто запропонувати нове авторське визначення, яке би більш вдало розкривало досліджувані техногенні процеси, а саме:

Міжнародний техногенний трансфер – це сукупність міжнародно-правових відносин, що супроводжують процеси накопичення та обміну в глобальному суспільстві техногенних надбань людства, заснованих на можливостях сукупного розуму соціуму до колективної творчості та його структурно-організованих можливостях виробляти не тільки нові технології, але й процеси формування актуальної техногенної реальності, спричинені внутрішньосоціумними та міжнародними умовами буття, з метою розвитку глобального техногенезу, переходу до нового рівня знань та подолання техногенних розривів між «індивідуальними соціумами».

Отже, на цьому етапі розвитку міжнародного права ми не маємо чітко сформованої та регламентованої не лише галузі, а навіть інституту, який би регулював процеси, пов'язані з трансфером технологій. Спроба прийняття Кодексу поведінки у сфері передачі технологій мала вагомий внесок, проте так і не була реалізована.

На нашу думку, новацією та першочерговим завданням міжнародної спільноти у сфері правового регулювання техногенного трансферу є створення спочатку інституту міжнародного техногенного трансферу. Автор також вважає доцільним формування засад майбутньої галузі права на базі створеного інституту. Задля досягнення поставлених цілей необхідно прийняти Конвенцію з питань міжнародно-правового регулювання техногенного трансферу, яка би стала тим кодифікаційним актом, який надав би системності та впорядкованості мозаїчній сукупності норм, які нині регулюють досліджуваний процес. Розроблення моделі Конвенції, систематизація та уніфікація норм, що регулюють техногенний трансфер, є подальшими інтересами досліджень автора.

Список літератури:

1. Compendium of International Arrangements of Transfer of technology: Selected Instruments. UN. UNCTAD/ITE/IPC/Misc.2. 2001.
2. Draft International Code of Conduct on the Transfer of Technology. -UNCTAD.-1985
3. Kojima, K. Japanese and American direct investment in Asia: A comparative analysis / K. Kojima // Hitotsubashi Journal of Economics. 1985. Vol. 26, № 1. P. 1–36.
4. Kojima, K. Transfer of Technology to Developing Countries Japanese Type versus American Type / K. Kojima // Hitotsubashi Journal of Economics. 1977. Vol. 17, № 2. P. 1–14.
5. Report (2004) of the Working Group on Trade and Transfer of Technology to the General Council. 1 December 2004. WT/WGTTT/6
6. Royalty and license fees, payments (BoP, current US\$) // Worldbank 2010 [Electronic resource]. 2010. Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.ROYL.CD/countries/1A-BY?display=default>.
7. Shamsavari, A., Adikibi, O., Taha, Y. Technology and technology transfer: some basic issues [Electronic resource] / A. Shamsavari, O. Adikibi, Y. Taha. Kingston University. Mode of access: <http://eprints.kingston.ac.uk/6629/1/Shamsavari-A-6629.pdf>.
8. Transfer of technology for Successful Integration into the Global Economy. UN. New York and Geneva, 2003. UNCTAD/ITE/IPC/2003/6
9. World Investment report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development // United Nations conference of trade and development [Electronic resource]. 2011. Mode of access: <http://www.unctad.org>.
10. World receipts of royalties and licence fees by region, 2009 and 2010 // World Trade Organization [Electronic resource]. 2011. Mode of access: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its11_trade_category_e.htm.
11. World receipts of royalties and licence fees by region, 2011 and 2012 // World Trade Organization [Electronic resource]. 2010. Mode of access: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its13_trade_category_e.htm
12. А.В. Данильченко, Е.В. Бертош, Трансфер технологий как закономерность развития мировой экономики/ Информационно-аналитический журнал «Новости науки и технологий» / учредитель ГУ «БелИСА». Минск: ГУ «БелИСА», 2014, № 2(29).
13. Аутсорсинг в американской экономике // Экономика и управление в зарубежных странах (по материалам иностранной печати). 2007. № 11. С. 32–43., с. 39.
14. Белинский, А.Н. Инициативы правительства США по повышению национальной конкурентоспособности / А. Н. Белинский // США Канада: экономика, политика, культура. 2009. № 5. С. 59–70, с. 24.
15. Давыденко, Е.Л. Технологический баланс как индикатор инновационного развития национальной экономики / Е. Л. Давыденко // Банковский вестник. 2009. № 7. С. 21–25.
16. Давыденко, Е.Н., Давыденко, Л.Н. Институционализация рынка инновационной деятельности / Е. Л. Давыденко, Л. Н. Давыденко // Проблемы управления. 2012. № 1. С. 70–79.; Петрушкевич, Е.Н. Прямые иностранные инвестиции в экономическом развитии стран с транзитивной экономикой: монография / Е.Н. Петрушкевич. Минск: Мисанта, 2011. 399 с.
17. Доклад о мировых инвестициях, 2011 г. Способы организации международного производства, несвязанные с участием в капитале / Конференция Организации Объединенных Наций по торговле и развитию. Женева: ООН, 2011. 50 с., с. 7;
18. Макмиллан, Ч. Японская промышленная система / Ч. Макмиллан; под общ. ред. О.С. Виханского. М.: «Прогресс», 1988. 400 с.
19. Международный менеджмент в системе американских ТНК // Экономика и управление в зарубежных странах (по материалам иностранной печати). 1999. № 2. С. 3–13., с. 5.
20. Международный менеджмент в системе американских ТНК // Экономика и управление в зарубежных странах (по материалам иностранной печати). 1999. № 2. С. 3–13., с. 4.
21. Петрушкевич, Е. Н. Прямые иностранные инвестиции в экономическом развитии стран с транзитивной экономикой: монография / Е.Н. Петрушкевич. Минск: Мисанта, 2011. 399 с., с. 100.
22. Чумаченко, Б., Лавров, К. Международный трансфер технологий: опыт американских корпораций / Б. Чумаченко, К. Лавров // Проблемы теории и практики управления. 1999. № 2. С. 82–91., с. 89.

Ivashchenko D.Ye. INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF TECHNOGENIC TRANSFER IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL COMMUNICATIONS

The article analyzes multilateral international agreements on aspects of technology creation, transfer and implementation. The work of international organizations and conferences on the creation of a universal document regulating the basic principles of international technology transfer was demonstrated in stages. The fragmentary nature of international legal regulation of technology transfer is highlighted, the reasons for the failure of the attempt to create a Code of Conduct in the field of international technology transfer and the need to develop and adopt a new international convention on global regulation of the issue is grounded. The concept of technology transfer and its perception and implementation in the doctrine of international law is studied. The need to rethink the basic concepts and categories of the studied area of legal relations is emphasized. It is proposed to apply the approach of the “information package” to the concept of “technology” in the context of the subject of research.

The public-legal and private-legal aspects of international technology transfer are analyzed, the mechanism of asymmetric legal relations between states and subjects of private law in the process of technology creation and transfer is revealed. The mechanism of international technology transfer in the structure of transnational corporations is reviewed. The main models of international technology transfer within the corporate network and two main technological strategies in the world economy are considered in detail: American and Japanese. The main milestones of the concept of profit and the concept of catching up development in technology transfer are revealed.

The article reveals peculiarities of the international legal regulation of the technology transfer of the present. It explains the necessity of introducing the author concept of “international technogenic transfer” and the expediency of establishing an international law institute regulating international relations regarding the technogenic transfer.

Key words: *public international law, private international law, international technology transfer, technogenic transfer, international legal regulation, international communications, technogenic idea, intellectual property rights.*